

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 4 (6)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

4

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Юлдашев Ш.Г. Конвергенция и поляризация развитых и развивающихся стран в эпоху развития искусственного интеллекта.....	8
Mamatov B.S. Foreign investment is an important factor of economic growth.....	15
Raximova K.N. Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya kompaniyasining rivojlanish tendensiyasi.....	22
Karimov Sh.X. Turizmni barqaror rivojlantirishda hududiy boshqaruv omillarining ahamiyati.....	26
Raximov D.Sh. To‘qimachilik sanoatida diversifikatsiya darajasi va iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlari tahlili.....	30
Rashidova K. Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing faoliyati samaradorligini oshirish.....	32
Хакимов Д.Р. Процессы, возможности и ограничения экономической интеграции между Республикой Узбекистан и Китайской Народной Республикой.....	37
Olimjanova Sh.O., Eshonqulov I.N. O‘zbekistonda agrar munosabatlarni takomillashtirishda resurs tejankor texnologiyalarni joriy etish masalalari.....	42
Valikulov Sh.Z. O‘zbekistonda neft-gaz sanoatiga investitsiyalarni jalb qilishning institutsional muammolari va yechimlari.....	48
Ganieva L.S. Bojxona xizmatlari samaradorligini oshirishning nazariy asoslari.....	52
Axrorova N.U. Turizm xizmatlaridan tajriba iqtisodiyotiga o‘tish: evolyutsion tahlil.....	56
Kamilova A.N. Sanoat ishlab chiqarish korxonasida mehnatni normalashtirish menejmentini tashkil etish va takomillashtirish yo‘llari.....	61
Umurzakova Z.S. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishni takomillashtirish chora-tadbirlari.....	66
Abdiyeva D.K. Priority directions for improving the national logistics policy in Uzbekistan.....	69
Xalimova N.J. Kreativ turizm: nazariy asoslar va ta’riflar qiyosiy tahlili.....	74
Maxramova N.Y. Strategik menejmentda qadriyatlar zanjiri: raqobatbardoshlikni oshirishning konseptual asoslari.....	78
Zaxirova G., Shavkatova N.O’. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish masalalari.....	82
Maxmudov H., Muxtarova G., Maxmudov H. Ekologik muommolar va ularning mamlakat iqtisodiyotga ta’siri.....	86
Umurzakova M.N., Gulahmadov Sh.A. Davlat ichki va tashqi qarzlarning ijobiy va salbiy jihatlar tahlili.....	89
Xasanov I.M. O‘zbekistonda mulkchilik munosabatlarning transformatsiyasi: tadbirkorlikni rivojlantirish omili sifatida.....	94
Abdullayev M.G’. Personalni boshqarish tizimining ilmiy-nazariy asoslari va uning korxona samaradorligiga ta’siri.....	101
Адилов Б.Б., Абдуллаева М.К. Ўзбекистонда саноат корхоналарини ривожлантириш, тенденциялари.....	105
Абдуғаниев Ё.Ж. Яшил иктисодиёт - баркарор ривожланиш мақсадларининг янги парадигмаси сифатида.....	112
Xusanboyeva T.M. Talabalarning iqtisodiy tafakkurini shakllantirishda to‘garaklarning o‘rni va ahamiyati.....	116
Xashimova S.N. O‘zbekiston milliy yashil taksonomiyasi mohiyati va ahamiyati.....	120
Mitillayev I.T. Tijorat banklarida kredit risklarini baholashda zamonaviy scoring modellari va ularning samaradorligini oshirish yo‘llari.....	124
Бобоқулова М.Ғ. Инвестиция муҳити ва Ўзбекистондаги инвестиция жараёнларининг динамикаси.....	127
Bekberganova M.R. “O‘zbekistonda sug‘urta kompaniyalari tushumlarining ekonometrik tahlili”.....	134
Рахимова М.Ш. Модернизация системы социальной защиты.....	138
Oqboyev A.R. Tadbirkorlik subyektlari eksport salohiyatini xalqaro standartlar asosida oshirish yo‘llari....	142
Djumanova R.F. Aholi turmush sifatini baholashning metodologik yondoshuvlari.....	147
Mamatov B.S., Umurzakova M.N. Davlat tibbiy sug‘urta tizimida bepul xizmatlar, reimbursasiya va foydalanish shartlari.....	154
Ешимбетов У.Х. Қишлоқ хўжалигини худудий ташкил этиш ва ихтисослаштиришнинг илмий асослари.....	158
Xodjaeva F.K. Sanoat ishlab chiqarishini tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish....	167
Yusupova M. Hududlarda ayollar va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	171
Abduxalilov B.Z. O‘zbekistonda IT provayderlar xizmatlari raqobatbardoshligini oshirish: huquqiy va institutsional asoslar.....	175
Abdisamatov A.A. Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	178

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Abdusalomov I.J. Korxonalarda chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va uning moliyaviy natijalarga ta'siri.....	182
Amirov L.F., Sokhibjonova S.S. Directions for increasing agricultural product exports in the context of a green economy.....	185
Boltaxo'jayeva I.O'. Ways to improve the enterprise management system based on modern management models.....	191
Dehqonov U.M., Sativaldiyeva G. Korxonalarda bo'nak to'lovlari hisobining moliyaviy hisobotga ta'siri va ularni optimallashtirish bo'yicha tahliliy yondashuvlar.....	195
Isoqova M.A. O'zbekistonda yashil energiyadan foydalangan holda kichik biznesni rivojlantirishning institutsional va moliyaviy mexanizmlari.....	199
Mamadaliyev B., Teshaboyev J. Korxonalarda mehnatga haq to'lash hisobini avtomatlashtirish va audit samaradorligini oshirish yo'llari.....	202
Poziljonov M., Teshaboyev X. Davlat muassasalarida asosiy vositalarning hisobini takomillashtirish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish.....	206
Rustamova F.A. Qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning roli.....	209
Tursunboyev Q.O. Transport xizmatlari ko'rsatish sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	213
Umarov T.S. Hududlarda qurilish korxonalarini faoliyatini samarali tashkil etishni ekonometrik modellash va prognozlash.....	216
Xo'jaliyev A.O., Avilov N. Moliyaviy natijalar hisobi va auditda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	220
Xomidov T.T., Arziboyeva R.S. Bank aktivlarining tarkibi va ularni boshqarish omillari.....	223
Xusainov M. Sanoat korxonalarida mahsulot tannaxsini kalkulyatsiya qilish tizimini takomillashtirishning metodologik asoslari va audit mexanizmlarini rivojlantirish.....	227
Begaliyeva M.A., Egamshukurova N.R. Jahon savdo tizimi va milliy iqtisodiyot uchun uning ahamiyati..	231
Gulimboyev S.I. Korxonalarda moliyaviy resurslar taqsimotining zamonaviy usullari.....	235
Ibodov J.Q. Moliyaviy tizimning xizmatlar sohalari va bo'g'inlari.....	239
Jumabayeva K.B. Xalqaro pensiya tizimi modellari va ularning mintaqaviy tamoyillari.....	243
Khusanova Z.R., Yo'ldasheva Z.U. Global trends in the development of international tourism services....	249
Sadullayev M.D. Sanoat korxonalari innovatsion faoliyatini boshqarish.....	252
Tilabov N.T. Davlat qarz siyosatini samarali boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	256
Toshtemirov Y.N. O'zbekistonda logistik faoliyatni rivojlantirishning hozirgi darajasi.....	264
Toshtemirova Z.M. Mahalla institutining iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi strategik ahamiyati.....	268
Uralov E.O. Surxondaryo viloyati xududida sanoatni shakllanishi va rivojlanishi.....	273
Xursanova F.Sh. Budjetlararo munosabatlarning iqtisodiy mazmuni.....	278
Yuldasheva G.A. Investitsion qarorlarni kabul qilishda moliyaviy tahlilning ahamiyati va roli	282
Абдуллаева Р. Тadbirkorlikning zamonaviy kuryentlari.....	287
Юлдашев А. Фаргона вилояти маҳаллаларида инвестиция фаоллигини оширишнинг институционал асослари	292
Abdumalikova Z., Razakova B.S. O'zbekiston sug'urta bozorini moliyaviy texnologiyalar (insurtech) asosida rivojlantirish: imkoniyatlar va yo'nalishlar.....	294
Azimov B.F. Milliy innovatsion tizimni boshqarishda tashkiliy-institutsional va moliyaviy-iqtisodiy mexanizmlarning roli.....	300
Begaliyeva M.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimida sifat menejmentini samarali joriy etishning ahamiyati.....	304
Dawletmuratov A.M. Xizmatlar bozorini rivojlantirish orqali bandlikni oshirish va daromadlarni ko'paytirish mexanizmlari.....	308
Karimova L.S., Jabborov A.A. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot: holati, muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	313
Maxmudov F.U. Oliy ta'lim muassasalarida moslashuvchan marketing strategiyalarini ishlab chiqish mexanizmlari.....	319
Navruz-zoda L.B. Kichik biznes subyektlarining kadrlar salohiyati va bilim infratuzilmasiga bo'lgan talablari: Buxoro viloyati misolida.....	323
Nishonboyev D.E., Abdumalikov S.T. Chorvachilik tarmog'ini innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirish istiqbollari.....	327

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” jurnali 4-son 2026 yil

Nurmirezayeva N.R. Valyuta kursi o‘zgarishining eksport-importga ta’siri: O‘zbekiston misolida amaliy baholash.....	331
Rahimov A.M. Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda qayta ishlash sanoatini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini takomillashtirish.....	335
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini baholashning xalqaro tajribasi va uni joriy etish.....	339
Ravshanova M.M. Hududiy iqtisodiy salohiyatni baholashda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish va ularning elektron tijorat tizimidagi o‘rni.....	343
Ro‘ziboyeva M. O‘zbekistonda ishchi kuchi migratsiyasi va iqtisodiy o‘sish darajasining o‘zgarish dinamikasi.....	347
Saidova F.K., O‘rozov Sh. Korporativ ijtimoiy mas’uliyat (CSR) va yashil iqtisodiyot: logistika sektorida boshqaruv strategiyalari.....	350
Sultonov S.N. Hududlarda klasterlarini investitsion - innovatsion rivojlantirish istiqbollari (Qashqadaryo viloyati misolida).....	354
Sultonova D.U. Korxona iqtisodiyotida resurslarni boshqarishning raqamli-integratsiyalashgan modelini takomillashtirish.....	358
To‘raxojayev H.H., Hoshimov P.Z. Islomiy banklarning ishlash tamoyili va islom moliya tizimining O‘zbekiston iqtisodiyotiga tadbiqu.....	362
Tursunova N.U. Bridging the innovation gap: development-focused entrepreneurship support and international intermediaries.....	368
Акрамова Г.А. «Роль женщин-ученых в совершенствовании механизмов коммерциализации ремесленных услуг Узбекистана в условиях цифровой экономики».....	374
Болтаев Ж.А. Трансформация банковского сектора в условиях цифровизации мировой экономики..	379
Жунайдуллаев М.А. Жанубий Кореяда рақамли таълим технологиялари орқали индивидуал спортчиларини тайёрлаш тизимини бошқаришнинг миллий хусусиятлари.....	384
Митрушова М.Л. Интеллектуальный капитал как ключевой фактор инновационного развития предприятия.....	388
Муродов О.У. Барқарор ривожланиш тушунчаси ва унинг иқтисодий, ижтимоий ҳамда экологик мезонлари.....	392
Саидова Г., Ибрагимова К., Қурбонов А. Рақамли трансформация шароитида енгил саноат корхоналари маҳсулотларининг халқаро рақобатбардошлигини ошириш стратегиялари.....	396
Sarkarov S.Z. O‘zbekistonda qurilish sohasining texnologik bisqichlar kesimida rivojlanishi.....	401
Minojiddinova N.M. Aksiyadorlik jamiyati korxonalarida xodimlarni samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish istiqbollari.....	406
Ruzmetova I.Y. Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznesning o‘rni.....	410
Qudratov D., Ismoilov A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tarmoqlar rivojidadagi o‘rni.....	414
Qodirov H.D. Soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish orqali davlat byudjeti daromadlarini barqaror oshirish yo‘llari.....	417
Kinjayev K.N. Banklarda kreditlar tasnifini yaxshilash orqali rentabellikni ta’minlash yo‘llari.....	421
Макушина А.Ю. Государственная поддержка экспортного потенциала субъектов малого предпринимательства в Республике Узбекистан.....	424
Rejapov X.X., Oxunjonova K.K. Ixtisoslashtirilgan savdo majmualarini moliyaviy resurslarini shakllantirish va ishlatish yo‘nalishlari – Bek Baraka savdo majmuasi misolida.....	430
Махкамова Н.С. Роль государственно-частных партнерств (ГЧП) в продвижении устойчивого развития	434
Avilov N., Muhammadova G. Korxonalarda materiallar harakatining auditi va iqtisodiy tahlili.....	441
Abdullayeva R.G., Raxmonova I.S. O‘zbekiston qishloq hududlarida bandlikni ta’minlash holati va rivojlanish tendensiyalari.....	444
Yusupova M.B. Ustama ishlab chiqarish xarajatlarini taqsimlashning ABC usuli.....	447
Toshpo‘latov M.A. Ta’lim loyihalarida moliyaviy mablag‘lardan samarali foydalanishning xususiyatlari...	452
Hamidova Sh., Ahmadaliyeva H. Kapital qo‘yilmalarning samaradorlik tahlili.....	458
Хамракулов С.М. Собственный капитал в функционировании экономических субъектов Республики Узбекистан.....	461
Zayavitdinova N.M. Raqamli platformalar asosida xizmat ko‘rsatish korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	465
Turg‘unov T.S. O‘zbekistonda aholi turmush darajasini statistik taxlil qilishning ahamiyati.....	469
Ботирова З.Қ. Рақамли иқтисодиёт шароитида даромадларни бошқаришнинг хусусиятлари....	475
Бегимова Н.К. Меҳнат бозорида гендер тафовутларининг келиб чиқиш сабаблари.....	481

7. McKinsey & Company (2023). Sustainability in Supply Chains: How Logistics Leaders Are Creating Value. McKinsey Global Institute.
8. World Economic Forum (2023). Global Logistics ESG Report 2023. WEF, Geneva.
9. DHL Group (2024). DHL Sustainability Report 2023. Deutsche Post DHL Group, Bonn.
10. Maersk (2024). Decarbonisation at Maersk: Annual Sustainability Report 2023. A.P. Møller – Mærsk A/S, Copenhagen.
11. FedEx Corporation (2024). FedEx 2024 Environmental, Social, and Governance Report. FedEx, Memphis.

UDK:330.322

**HUDUDLARDA KLASSTERLARINI INVESTITSION - INNOVATSION
RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)**

**ПЕРСПЕКТИВЫ ИНВЕСТИЦИОННОГО И ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ
КЛАСТЕРОВ В РЕГИОНАХ (НА ПРИМЕРЕ КАШКАДАРСКОЙ ОБЛАСТИ)**

**PROSPECTS FOR INVESTMENT AND INNOVATION DEVELOPMENT OF CLUSTERS
IN REGIONS (ON THE EXAMPLE OF KASHKADARYO REGION)**

Sultonov Sirojiddin Normurolovich

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti “Iqtisodiyot” kafedrası dotsent v.b

Annotatsiya

Maqolada Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish holati tahlil qilinib, 2018–2025-yillar oralig‘idagi asosiy ko‘rsatkichlar asosida hududning istiqboldagi o‘shish yo‘nalishlari baholandi. Tadqiqot davomida iqtisodiy o‘shish sur‘atlari, bandlik darajasi, investitsiyalar hajmi va infratuzilma rivoji tizimli tahlil qilindi.

Kalit so‘zlar: Qashqadaryo viloyati, hududiy rivojlanish, iqtisodiy o‘shish, bandlik, investitsiyalar, klasterlashuv, infratuzilma, innovatsiyalar, sanoat, qishloq xo‘jaligi, xizmat ko‘rsatish ijtimoiy farovonlik.

В статье проведён анализ социально-экономического развития Кашкадарьинской области на основе статистических данных за 2018–2025 годы. Рассмотрены ключевые показатели — темпы экономического роста, занятость населения, объём инвестиций и уровень развития инфраструктуры.

Ключевые слова: Кашкадарьинская область, региональное развитие, экономический рост, занятость, инвестиции, кластеры, инфраструктура, инновации, промышленность, сельское хозяйство, сфера услуг социальное благосостояние.

This paper analyzes the socio-economic development of the Kashkadarya region based on statistical indicators from 2018 to 2025. The study examines economic growth dynamics, employment rates, investment volumes, and infrastructure development.

Keywords: Kashkadarya region, regional development, economic growth, employment, investments, clusters, infrastructure, innovation, industry, agriculture, service sector, sustainable social welfare, industrialization.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston iqtisodiyotida hududiy rivojlanish masalasi davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Iqtisodiy islohotlarning chuqurlashuvi va mahalliy boshqaruv tizimining takomillashuvi natijasida har bir viloyatning o‘z resurs salohiyatidan samarali foydalanish

dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. “Hududlarni kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish strategiyasi – 2030” konsepsiyasi ham aynan shu maqsadga xizmat qiladi.

Qashqadaryo viloyati mamlakatning janubiy qismida joylashib, tabiiy resurslar, sanoat korxonalari, qishloq xo‘jaligi va transport infratuzilmasi jihatidan katta salohiyatga ega. Hududda neft-gaz qazib olish, kimyo sanoati, paxtachilik, bog‘dorchilik va chorvachilik tarmoqlari yetakchi o‘rinda turadi.

So‘nggi yillarda hududiy iqtisodiyotda klasterlashuv, innovatsion boshqaruv va yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida barqaror o‘shish modeliga o‘tish tendensiyasi kuzatilmoqda.

Shunga qaramay, Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy- iqtisodiy salohiyati, ishlab chiqarish klasterlari va investitsion imkoniyatlarini kompleks tahlil qiluvchi tadqiqotlar yetarli emas.

Agrosanoat sohasiga yangi bozor mexanizmlarini joriy qilish, mahalliy mahsulotlarning raqobatdoshligini oshirish bo‘yicha, xorij va mamlakatimiz olimlari tomonidan tadqiq etilgan. Ular ilmiy asarlarida, ma‘ruzalarida klasterlashtirish, agroklastar tizimini optimallashtirish masalalari va qarashlarini, ilmiy fikr-mulohazalarini bayon etishgan. Jumladan, innovatsion ixtisoslashtirilgan banklar, davlat-xususiy sheriklik, korporativ venchur fondlari. Innovatsion ixtisoslashgan banklar moliyaviy institutlar bo‘lib, ular qisqa, o‘rta va uning istalgan bosqichida innovatsiyalarni yaratish va amalga oshirish uchun uzoq muddatli kreditlar ishlab chiqish va joriy etish. Kredit berish uchun asoslar to‘plamini taqdim etishdir[2]. Loyihaning rentabelligini hisoblashni o‘z ichiga olgan korxona tomonidan hujjatlar, ushbu ma‘lumotlar asosida innovatsion bank tomonidan ijobiy qaror qabul qilinishi mumkinligi. Bu innovatsion bank nafaqat kredit beradi, balki yuridik va jismoniy shaxslar uchun depozitlar ochadi. Ya‘ni mablag‘larni to‘plash[3].

Hududiy agrosanoatni rivojlantirish uchun byudjet mablag‘larining etishmasligi sharoitida klasterlar, davlat va xususiy kuchlarni birlashtirishga asoslangan yangi manbalardan foydalanish kerak davlat-xususiy sheriklik shaklidagi tadbirkorlik faoliyatini oshirish to‘g‘risi ta’kidlangan I.S. Abdullaev, P.A. Gurbanov, R.A. Aleshko, Y.Yu. Finogenov, Siberian J.

Tadqiqot uchun ma‘lumotlar O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi, Qashqadaryo viloyati hokimligi iqtisodiyot va moliya boshqarmasi, hamda Jahon banki va Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi ma‘lumotlar bazasidan olindi.

Tadqiqotda korrelyatsion tahlil yordamida investitsiya hajmi bilan YaHM o‘shishi o‘rtasidagi bog‘liqlik o‘rganildi. Natijada, $R = 0.81$ qiymatdagi ijobiy korrelyatsiya aniqlanib, bu investitsiyalar hududiy iqtisodiy o‘shishga sezilarli ta’sir ko‘rsatishini ko‘rsatdi. Shuningdek, SWOT-tahlil usuli orqali viloyatning kuchli va zaif tomonlari, imkoniyatlari hamda tahdidlar tizimli baholandi. Quyidagi jadval tadqiqot natijalarini umumlashtiradi:

1-jadval

Kuchli tomonlar	Zaif tomonlar	Imkoniyatlar	Tahdidlar
Boy tabiiy resurslar	Ishlab chiqarish quvvatlarining eskirganligi	Qishloq xo‘jaligini modernizatsiya qilish	Iqlim o‘zgarishining salbiy ta’siri
Yosh mehnat salohiyati	Infratuzilmaning nomutanosibligi	Klaster sanoatini rivojlantirish	Global bozor tebranishlari
Geografik joylashuv qulayligi	Kapital yetishmovchiligi	Xalqaro investitsiyalar oqimini jalb qilish	Migratsiya oqimlari kuchayishi

Tahlil 2018–2026-yillar davrini qamrab oldi. Bu yillar orasida pandemiyadan oldingi, pandemiya davridagi va post-pandemik bosqichlarni solishtirish imkoniyati yaratildi.

Tadqiqot uch bosqichda olib borildi:

1.Diagnostika bosqichi. Viloyatning iqtisodiy va ijtimoiy ko‘rsatkichlari bo‘yicha hozirgi holati baholandi. Tarmoqlar bo‘yicha YaHM, bandlik, eksport hajmi va infratuzilma tarmoqlari tahlil qilindi.

2.Solishtirma bosqich. Qashqadaryo viloyati ko‘rsatkichlari boshqa mintaqalar (Samarqand, Buxoro, Surxondaryo) bilan taqqoslanib, raqobatbardoshlik darajasi baholandi. Bu bosqichda hududlararo tafovutlar va ularning sabablari aniqlanib, iqtisodiy barqarorlik koeffitsiyenti hisoblandi.

3.Prognoz bosqichi. Viloyatning 2030-yilgacha ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish istiqbollari aniqlanib, tarmoqlar kesimida o‘shish yo‘nalishlari taklif qilindi. Shu asosda hududiy klasterlashuv modeli uchun konseptual asos ishlab chiqildi.

Hududiy rivojlanish darajasini baholashda quyidagi mezonlar asos qilib olindi:

Iqtisodiy ko‘rsatkichlar: YaHM, sanoat va qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarish hajmi, eksport ulushi;

Ijtimoiy ko‘rsatkichlar: bandlik, o‘rtacha ish haqi, ta‘lim va sog‘liqni saqlash xizmatlari sifati;

Infratuzilma ko‘rsatkichlari: transport, energetika va axborot- kommunikatsiya infratuzilmasi rivojlanish darajasi;

Investitsion mezonlar: mahalliy va xorijiy sarmoyalar hajmi, ularning tarmoqlar bo‘yicha taqsimoti.

Sanoat ishlab chiqarish hajmi 2020–2025-yillar oralig‘ida o‘rtacha yiliga 8–9% o‘shish sur‘atini namoyon etgan. Shu bilan birga, viloyatdagi kichik sanoat korxonalari soni 2025-yilda 11,2 mingdan oshib, 2018-yilga nisbatan 1,8 baravar ko‘paygan. Eng faol tarmoqlar sifatida neft-gaz qazib olish, kimyo sanoati, qurilish materiallari ishlab chiqarish va oziq-ovqat sanoati qayd etiladi.

Qashqadaryo viloyati investitsion jozibadorligi so‘nggi besh yilda ortib bormoqda. 2018–2025-yillar oralig‘ida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi 2,9 baravarga oshgan. Eng katta sarmoyalar energetika, yo‘l infratuzilmasi, neft-gaz kimyosi, qishloq xo‘jaligini modernizatsiya qilish va suv ta‘minoti loyihalariga yo‘naltirilgan.

2-jadval

O‘zbekiston viloyatlari iqtisodiy ko‘rsatkichlari taqqoslanmasi (2025-yil holatiga) [1]

№	Hudud	YaHM, mlrd so‘m	Aholi soni, mln	Bandlik darajasi, %	Investitsiyalar, mlrd so‘m	Sanoat ulushi, %
1	Qashqadaryo	98 783,4	3,3	61,3	17870	32,2
2	Samarqand	83 210	4,2	54,7	17430	27,4
3	Buxoro	70 480	2,2	53,5	12360	32,5
4	Surxondaryo	64 900	2,6	52,8	10980	26,3

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi (2026-yil).

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, Qashqadaryo viloyatida sanoat ulushi 32,2% ni tashkil etadi va bu ko‘rsatkich respublika o‘rtacha darajasidan yuqori. Bundan tashqari, viloyatning investitsion faollik ko‘rsatkichi ham barqaror o‘shib bormoqda - 2018-yilda 7,2 trillion so‘mni tashkil etgan investitsiyalar hajmi 2025-yilda 17,8 trillion so‘mga yetgan.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy o‘shish modeli quyidagi ustunliklarga ega:

1.Hududiy klasterlashuv ishlab chiqarish zanjirlarini mustahkamlab, eksport imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

2.Sanoat modernizatsiyasi energetika va kimyo tarmoqlarida samaradorlikni oshirgan.

3.Kichik biznesni rivojlantirish orqali bandlik darajasi ko‘tarilgan.

4.Ijtimoiy infratuzilma loyihalari aholining turmush sifatini yaxshilagan.

Olingan natijalar Jahon banki va UNDP hisobotlaridagi Markaziy Osiyo hududlarida barqaror o‘shish trendlariga mos keladi. Shunga qaramay, Qashqadaryo viloyatida sanoat diversifikatsiyasi yetarli darajada chuqurlashmagan, xizmatlar sektorining o‘shishi esa infratuzilma va kadrlar salohiyatiga bog‘liq holda sekin kechmoqda. Shu sababli, viloyatda iqtisodiy o‘shishni tezlashtirish uchun klasterlashuv, raqamli boshqaruv tizimlari va yashil energiya texnologiyalarini keng joriy etish taklif etiladi.

Bu cheklovlar Qashqadaryo viloyati iqtisodiyotida moslashuvchan boshqaruv mexanizmlarini kengaytirish va hududiy innovatsion klasterlarni rivojlantirish zarurligini ko‘rsatadi.

Tahlillar asosida quyidagi ustuvor yo‘nalishlar taklif etiladi:

- 2030-yilgacha “Qarshi–Muborak–Shahrisabz” o‘qida sanoat klasterlarini shakllantirish;
- Transport va energetika infratuzilmasini modernizatsiya qilish

orqali logistika tarmoqlarini integratsiyalash;

- Yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish, xususan, qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o‘tish;

- Raqamli iqtisodiyot infratuzilmasini rivojlantirish orqali ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, Qashqadaryo viloyati iqtisodiyoti O‘zbekistonning mintaqaviy rivojlanish modelida muhim o‘rin tutadi. Viloyatning tabiiy resurslari, sanoat infratuzilmasi va mehnat salohiyati mavjud bo‘lishiga qaramay, ularning iqtisodiy samaradorlik darajasi hali to‘liq ro‘yobga chiqmagan. 2018–2025-yillar oralig‘ida YaHM hajmining 76 % ga oshgani, investitsiyalar hajmining esa 2,8 baravarga ortgani ijobiy dinamika ifodalaydi[1], biroq tarmoqlar o‘rtasidagi nomutanosibliklar hamon sezilmoqda.

Sanoat ishlab chiqarishining o‘sishi, xizmat ko‘rsatish tarmoqlarining kengayishi va kichik biznes subyektlari sonining ko‘payishi viloyat iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish jarayonini tezlashtirmoqda. Shu bilan birga, qishloq xo‘jaligi va qayta ishlash sanoati o‘rtasida integratsiya yetarli darajada shakllanmagan. Bu esa hududning eksport salohiyatini to‘liq namoyon etishga to‘sqinlik qilmoqda. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, 2030-yilgacha quyidagi natijalarga erishish real:

- yalpi hududiy mahsulot hajmini kamida 2,2 baravarga oshirish;
- bandlik darajasini 10–12 % ga ko‘tarish;
- sanoat tarmoqlarida ishlab chiqarish samaradorligini 15–18 % ga yaxshilash;
- ijtimoiy infratuzilma sifatini oshirish orqali aholi farovonligini mustahkamlash.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi. (2024). Viloyatning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanish ko‘rsatkichlari. Qarshi.
2. Porter, M. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press.
3. Krugman, P. (1991). *Geography and Trade*. Cambridge, MA: MIT Press.